

Ս. Գ. ՊԱՆՈՍՅԱՆ

Իզմիրի համար տարեկան գինն է 1
տակի օսմանեան: Վեցամսեայ գինն է 5
արծաթի մէջիտիէ: Եռամսեայ գինն է 2
մէջիտիէ:
Տաճկաստանի միւս քաղաքաց տա-
րեկան գինն է 6 մէջիտիէ:
Վեցամսեայ 4 »
Եռամսեայ 3 »
Օտար եւ լիբնեբու համար տարեկան
գինն է 25 Գրանը:
Բաժանորդագիրը կանխիկ վճարելի է:
Բաժանորդագրութեան և ծանուցման
համար պէտք է զիմել տա Պ. Սաչա.
տուր Դերձակեան, Եւ Պ. Վ. Վ. Վ. Վ.
Լրագրոյս սենեակին է Սէլի խան:

ԱՐՇԱԼՈՅՍ

ԱՐ ԱՏԵԱՆ

ԵՊՈՐԵԱՅ ԼԲԱԳԻՐ ԻԶՄԻՐԻ

Ուղղակի խմբագրութեան վերաբերեալ որեւէ գրութիւն պէտք է խմբագրին անունին զրկուիլ, Սէլի խան:

ՆՊԱՏԱԿ

Անձնական շահու մտածումն ետեւ
ամեն անհատի համար պարտաւո-
րութիւնն է: Երբ երկրին և ազգին
օգտակար բոլոր մտածելի իր կու-
րողութեան և գրից համեմատ:
Այս ծառայութիւնը երկու գլու-
խաւոր ճիւղի կը բաժնուի, նիւ-
թական և բարոյական, որք կշի-
ռին աչքերուն նման անմիջական
կարօտութիւն ունին իրարու: Նիւ-
թական ծառայութիւնը, ինչպէս
յայտնի է, կը կայանայ տուրքե-
րու, դրամական օգնութիւններու,
երկրին ընդհանուր բարեկաւո-
րութեան համար եղած զանազան հը-
նարից և շինութեանց մէջ: Իսկ
բարոյականն այն ամեն ծառայու-
թեանց մէջ՝ որը պաշտօններու
միջոցով և գրական աշխատու-
թիւններով կրնան կատարուիլ:
Այս վերջինին գլխաւոր գծերն է
լրագրութիւնը կամ օրական մա-
սուրը, որ արքան տարածուած է
երկրի մը մէջ, այնքան յառաջա-
գէտ և բարեկեցիկ է բարոյագէտ,
նոյն երկրին ժողովուրդը, վասնզի
ազգային և միջազգային ամենօր-
եայ դէպքերու վրայ որոշ գաղա-
փար մը ունենալով կրնայ ընել իր
յառաջդիմութիւնը: Եւ այդ գա-
ղափարն իրեն հաղորդող միակ
գործիքն ալ լրագրութիւնն է:

Բարոյագէտ իր երկրին, տէրու-
թեան և ազգին ծառայելը Արշա-
լուսոյ նպատակն եղած է, գրեթէ
կէս դարէ ի վեր: Ուստի մէկ
տարուան գազարէ ետեւ ուղեց որ
կրկին իր առաջադէպը նետուի, իր
ծառայութիւնը կրկինը և բազ-
մապատկերու համար, վասնզի այս
անգամ Կովկասի թագաւորին աղ-
ջիկէն հմայուեցաւ և մագական է-
լիկները խմելով երիտասարդ եւ
զաւ ետնին նման: Կուղէ որ ասիէ
վեր կրողի պատանիք մը պէս
ծառայէ, ժամանակին ոգւոյն և
պահանջմանց համեմատ, բաւէ որ
ժողովուրդին անտարբերութիւնը
չկանցնէ իր քայլերը: Եւ իրօք,
երեւ չորս միլիոն անհատներէ
խօսուող լեզուով մը, երեւ չորս
օրինաւոր թիւով չհրատարակուիլը
մտածել կուտայ մարդու թէ,
մեր ամբողջ ազգը Կովկասի աչքին
հանդիպէր է, քարեղէն անտարբե-
րութիւն մը ունենալու համար: Ի-
րողութիւն մը որ յայտնի յետա-
գիւծութիւն կ'ապացուցանէ: Կը-
նստմ' ըսել արդեօք թէ, մեր ժո-
ղովուրդին բնութիւնը Սպինքսի
զի նմանի, որ իր մէջին պատգամ-
ներով մարդուն միտքը ապշեցուց-
ըսենք թէ անոր գաղափարը կրնայ
մեկնուիլ զինքը խուզող իմացա-
կանութեամբ, բայց մեր ժողո-
վուրդին միտքն ու բնութիւնն ին-
չով կը մեկնուի: Մեծանքն արձա-
նով արդեօք, որուն կրանիթեայ

լրութիւնը մի միայն Արշալուսին
ծառայութիւններուն առջև կը շար-
ժէին և ներդաշնակ ձայներ կը
հանէին: Դիցաք ահա Արշալուսի
հազար ու մէկ վիշտ ու վտանգներ
կրելէ ետեւ իր նպատակին հա-
սաւ, իսկ լրագրական Արշալուսը,
որ կը վերածնի, իր համեմատին
նման պիտի համար արդեօք իր
նպատակին: այս կէտը թէ, միայն
է իրեն, ապա իր կարծէ որ հա-
մանութեան համարադրութիւն
չը հետեւիր, և իր յուսացած հա-
մակրութիւնը կը գտնէ:

ՓՈՐՔ ԱՍԻՈՑ
ՎԵՐԱՆՈՐՈՑՔԻՆԻՆԵՐԸ
ԵՒ
ՌՈՒՍԻՈՑ ԿՍՏՈՒԹԻՒՆԸ
Էքսպրէսն քաղուած

Երեկուան հրատարակուած հե-
ռագրութիւնը կը պարունակէ Անգ-
լիոյ մէջ կանաւ հաւատարմութեան
ժողովուրդը որ Սէն-Բեթրիկուրդի
հրատարակութեան, այսինքն թէ
Ռուսիոյ յարձակողական ձգտում-
ներ չունի փոքր Սոխոյ մէջ: Այս
տեսակ հրատարակութիւններ միշտ
իրենց արժէքն ունին. ապահո-
վութիւն գոյացել է, իմացութեան
թէ Ռուսիոյ գոհ է իր փոքր Ս.
սոխոյ սահմանէն, և թէ հիմայ
պէտք մը չըզգար զայն բարեփո-
խել ի վնաս իր գրադրին: Սակայն
բուն իսկ այս մասին ծագած ան-
հանգստութիւնները նշան մ'են,
որով սահմանակից երկրին կայու-
թիւնը փոփոխական նկատուած է,
և երկուզ կուտայ որ Ռուսիոյ
գրգռող պարագաներ կարենան
ծագել: Այս կարգի կասկածներ
ընտելն են, և, թէպէտ նուազած
են Ռուսիոյ կողմէ տրուած ապա-
հովութիւնները, բայց բոլորովին
չպիտի անհետանան մինչև որ դրա-
կան պատճառներ չ'ունենանք
հաւատարմութեան համեմատնի ա-
սիական գաւառները մօտ ժամա-
նակի մէջ պիտի հաստատուին
այնպիսի հիման մը վրայ, որ կա-
րենայ անհետ ընել այդ կողմէ
աննպատակ արժանիքներ ծագելու հա-
ւանականութիւնները:

Այս նպատակին մէջ ըստեւ
ինքեքը տաճկական մտովը մէջ
վիճուած է, իր թէ լոկ հայկական
խնդիր մ'է այս: Մենք բոլորովին
հակառակ ենք գործին այդ կերպ
նկատուելուն: Անշուշտ, անանկ խն-
դիր մ'է այս, ուր հայկական տար-
ը շահ մը ունի, վասնզի հայերը՝
Օսմանեան պետութեան Արևելեան
Դաւառաց մէջ խիստ բազմաթիւ
են, վտանգի հայ տարրը պահպա-
նողական տարր մ'է և իր պահ-
պանողական ձգտումները քաջա-

լրութեան Պերլինի դաշնագրին
մէկ մասնաւոր յօդուածով:
Այսու ամենայնիւ, համարեա խն-
դիրը տէրութեան ընդհանուր քա-
ղաքականութեան խնդիր մ'է, և
իւր կարեւորութիւնը չ'էր կորսնցու-
նէր եթէ քննաւ մէկ հայ մը ան-
գամ չ'զննուէր:

Դուռը մեծամեծ հողային կու-
րուստներ բարձր և ասոնց պատ-
ճառները աւելի կամ նուազ մը
տեղումութեամբ կորսուած գաւառ-
ներուն ընկերային և արուեստա-
կան պայմաններուն հետ կապուած
էին: Գաղաքացիական հեռաւոր և
գործնական մարդը տեսակ մը հա-
մանայնութիւն կը գտնէ փոքր Ա-
սիոյ գաւառաց արգիկացիութեան,
և այն գաւառաց մէջտեղ, զորս
պատերազմը գործողութեան կոր-
զեց տէրութեան: Ասիէ կը գոյա-
նայ ահա Ասիոյ գաւառաց կա-
ցութիւնը բարեկաւելու փափաքը:
Մենք թէ լոկ մ'անը հագիւցած
կարծիքը չենք ընդունիր, թէ
հայկական խնդիրը յարուցանելու
ամենապիտան միջոցն է:

Այս մասին Հասարակաց Խորհր-
դարանն եղած վիճաբանութիւնը
և մամուլը մեկնութիւնները ամենա-
փոքր ձգտում մը չեն ցցունէր
դէպի այդ ուղղութիւնը: Եթէ
այդ պէս ըլլար, աննպատակ գուշա-
կի մը պէս նայած չպիտի ըլլայինք
խնդրոյն, գործը Օսմանեան տե-
սակէտով նկատուելով: Հայերը օ-
րինասէր և օգտակար հպատակ-
ներ են, նաեւ Դուռը կրնայ պաշտ-
պանութիւն ընել անոնց արուես-
տագիտական ընդունակութեան,
և այս աւելի լաւ պիտի ըլլայ Տաճ-
կական տէրութեան: Սակայն,
Անգլիոյ մէջ իրապէս խլրաւում մը
գոյութիւն չունի հայկական խնդ-
րոյ համար, բոլորովին թողուած և
գրեթէ կորսուած է այն յուսահա-
տութեան մէջ, որ Տաճկաստանի
վերանորոգութեանց մասին եղած
վիճաբանութիւնը նշանակեց: Եթէ
Անգլիացի երեսփոխաններն և ի-
րենց բերանն եղող մամուլը գո-
չում հանեցին այն անիրաւու-
թեանց համար որոնցմէ կը գան-
գատին հայերը, ապէ ամենին
վնաս մը չ'եղաւ Տաճկաստանի հա-
մար, բայց վիճաբանութեան եղա-
նակը բոլորովին տարբեր, և նշա-
նակութեան արժանի յատկութիւն
մը ունեցաւ, և որ, որքան ալ
տարբեր ըլլայ մեր մասնաւոր տե-
սութեան, պետութեան պաշտա-
նէից կողմէ ուղղութեան ար-
ժանի է, մասնաւոր այն մասին
վրայ, որ Ռուսիոյ կացութեան կը
հակալ:

Արդէն այս մասին մեր գաղա-
փարը յայտնած ենք՝ բաւական
պայմանաւոր: Տաճկաստան ան-
ժըխտելի իրաւունք ունի, Պերլի-
նի դաշնագրին դանձային յօդ-
ուածներուն կարգադրութիւնը

պահանջել, օտար տէրութեանց՝
վերանորոգութեան համար ամե-
նափոքր մէկ ճնշումէն առաջ, և
կը կարծենք որ եւրոպական ցա-
մաքին վրայ գտնուող ամեն այն
տէրութիւնը, որ Տաճկաստանի բա-
րեկամ են, այս կարծիքը ունին:
Սակայն, այս իրողութիւնը չ'ըփո-
խէր հիմնական խնդիրը՝ որ չէ թէ
գիտնալ է, թէ ինչ կուզեն տե-
րութիւնք, հապա գիտնալ այն
որոյ պէտք ունի Տաճկաստան իր
յատուկ զօրութեան և հաստատու-
թեան համար:

Եթէ Տաճկաստան յաջողէր ա-
ւելի զօրաւոր և աւելի հարուստ
ըլլար, ալ ոչ ինչ պիտի բուէր
այս մասին ոչ օտար խորհրդարան-
ներու և ոչ մամուլը մէջ:

ԿԱՐԻՊԱՆՏԻ ԱՐՁԱՆԸ

Իտալիոյ երեսփոխանական ժո-
ղով մէկ միլիոն ֆրանք յատկա-
ցուց կարիպալտի արձան մը
կանգնելու համար:

ԹՈՒՆԻՆԻ ԽՆԴԻՐԸ

Բարիկէն կը գրեն Մօրնինկիօսովի,
թէ Անգլիական գեղարվեստ Լի-
նոն, հրաման ստացած է, տեղե-
կութիւններ առնել Գաղղիոյ կա-
ռավարութեան Թոնիքի խնդրոյ
մասին: Պատասխան տրուէր է
իրեն թէ, Գաղղիոյ առաջիկա կու-
ղէ հրամանատար Րիվիերի մահ-
ուան վրէժն առնել և Անտիպոն-
ըն պատժել կարելի եղածին չափ
քիչ առնել մէջ: Մօրնինկ Բօթ
կը կարծէ թէ այս պատասխանը
չպիտի գոհացնէ Անգլիան, և հե-
տեաքար լրտա Լիոնն խնդրոյ պի-
տի դառնայ:

ՄՈՍԿՈՎԱՅԻ ՏՕՆԸ

Մոսկովայի մէջ ժողովուրդային
տոնավայրութիւնը խիստ փառաւոր
եղեր է: Հարիւր հեկտար տեղի
վրայ բազմաթիւ թատրոններ, կը-
կէսներ և վրաններ կանգնուէր են,
կարմիր թաւիշով և վրան ոսկի
բանուած ճերմակ վրան մը կը-
կանգնուի կայսեր և իշխաններուն
համար: Կայսերական վրանին եր-
կու կողմը մեծամեծ բազմաբան-
ներ կը շինուին հրաւիրուող համար:
Ամբողջ դերար կը հերթ գարեջու-
րով լեցուն հարիւր քառասուն
կառքերուն բոլորովին, գաւաթ-
ներն անդադար կը պարպուէին:
Անձնիւր ոք տոնավայրութեան աս-
պարէզը մտած առնել գաւաթ մը
գարեջուր, մէկ կարկանդակ և մէկ
փոքր քառակ շաքարեղէն ընդունեց:
Կէսօրի մօտ բոլոր պաշարն հասաւ,
մէկ միլիոնէ աւելի մարդ կար:
Ժամը երկուքուկէսին կայսրն ու

Համարատու. խմբագիր Յ. Կ. ՍՎԱՅՆՆԵ

Կուրս զրկուածներուն բոսթայի
ծախքը խմբագրութիւնը կը վճարէ:
Չհրատարակուած յօդուածի կա-
հանակի համար խմբագրութիւնը պա-
տասխանատուութիւն չ'ընդունիր:
Խմբագրութեան զրկուած որ և է
գրութիւն ետ չ'ըզգուիր:
Հասարակայ օգտակար գրութիւն-
ներ ձրի կը հրատարակուին:
Շանուցման տողը մէկ անգամի հա-
մար 5 դրուէ է, երկու անգամի հա-
մար 2 դրուէ է, երեք անգամի համար
1 դրուէ է: Երեք անգամէն աւելի
համար սակարկութիւն կը ըլլայ:

Կայսրուհին, կայսերական ընտա-
նիքին անդամները և օտար իշխան-
ներ, բոլորն ալ հուրրայի ահա-
գին աղաղակներով ընդունուեցան
անհամար բազմութեան կողմանէ:
Կարգ կանոնը և զուարթութիւ-
նը կը տիրէր Մոսկովայ քաղաքին
կողմէ տրուած այս տոնավայրու-
թեան մէջ: Կայսրը, կայսրուհին և
իշխանք ժամը 3ին ձգեցին տօնը,
ժողովրդական տօնէն ետեւ հայ-
կերոյթ մը տրուեցաւ Բեթրովսկի
պալատին մէջ գիւղային հասարա-
կութեանց նախագահներուն և
գաւառական աղետապետութեան
մարաշխոյսներուն:

Կայսրը յայտարարեց առաջին
ներուն թէ երբէք փոփոխութիւն
չպիտի ըլլայ ստացուածոց վիճակին
մէջ, ու որ կըսէ թէ հողային նոր
բաժանում մը պիտի ըլլայ թշնա-
մի է Ռուսիոյ:

Մարաշխոյսներուն ալ իր հա-
մարումն յայտնեց թէ աղետապե-
տութիւնը կայսերական գահին
հաստատնեցուց պիտի մնայ միշտ:
Ժողովրդային տօնավայրութիւնը
կայսեր կողմանէ չ'ունեցաւ:

Գրեթէ պալատը տրուած պա-
րահանքէն ետեւ, գաղղիական
մամուլը ներկայիւններն տօնավայրու-
թիւն մը կատարուեցաւ:

Գաղաքներու և գաւառներու
պատգամաւորութիւններ, պաշ-
տօնեայներ, աղետապետութեան
մէկ մասին կողմանէ եղող ներկա-
յիներ և բազմաթիւ պաշտօնա-
տարներ գահին առջևէն անցան:
Այս անցքէն առաջ, մանկներ
վանիթէլի ներկայացաւ նախ
կայսեր և ապա կայսրուհին
Մոսկովայ գտնուող գերմանացի իշ-
խանները ծաշի հրաւիրուեցան Պ.
ալ Նիկէնիցէ:

ՄՈՒԼԻՇԻ ԵՐԿՐՈՐԻ ԶՐԱՆՔԸ

Թայմիլ թղթակցէն — Տարա-
ձայնութիւն եղաւ թէ, անգլիա-
նիկերութեան մէջ համաձայնու-
թիւն գոյացաւ երկրորդ ջրանց մը
կան կառավարութեան և Սուէշի
բանալու համար: Ընկերութիւնը
ստանձնած է հինգ տարուան մէջ
լինելու երկու բաժնետոմսեր հանե-
լով, միւս կողմէ բրիտանական կա-
ռավարութիւնն ալ բաւական զո-
հորութիւններ բերէ է:

Շատ անձինք կը մտածեն, որ
պէտք է արգել ջրանցին երկայնու-
թեամբ փորել, նոր արտօնութեան
մը միջոցով: Բայց այս կերպը
կրնայ անպատեհութիւններու տե-
ղի տալ, վասնզի այս արտօնութեան
զոհողութեան միջամտելու համար
կոչուող կառավարութիւնները,
կրնայ ըլլալ որ զանազան պայման-
ներով միայն հաւանութիւն տան
և մինչև որ այս արտօնութիւնն
սպառնալի ամեն պարագայի մէջ

բարձրագոյն զրկուած են կենսական պաշարէ: ճինկէօզ մի և նոյն վիճակի մէջ է: Բանի մը գիւղերու օրինակի համար, Բէմաքէ, տեղական կառավարութիւնը պատուիրակներ զրկեցին, որ ամենէ կարօտներուն անունները արձանագրեն, բայց չկրցան տակաւին օգնութիւն զրկել այս խեղճերուն:

Իրաւացի է բաւել, թէ տեղական կառավարութիւնը բոլոր կարելի ջանքերն ի դորձ կը դնեն խեղճ բնակիչներուն օգնելու համար: Նոյնպէս Երզնիկեանի վրայ կառավարէր, հակառակ իր ծելութեան, անձամբ այցելել ուղեց բոլոր դաւառը:

ՀԵՂԵԱԿ

ՈՒՂՏ ԵՒ ՄԱՍՈՒՂ

Եզովբոս կարգացէ՞ր էք: Այդ կողմը Դիտի մէջ ծաղկելի և անիրաւ վարմունքը կը պատմէ իր առականներուն մէջ, սակայն չէ թէ ինք, այլ եւ Պրոքէս եւ մի քանի իր կը գտնուէր զայն, և ձեր դատողութեան ալ կը յանձնեմ:

Ուղտը, զոր չեն խոցար անտառային նաւ կոչելու, շարաշար դորձած կու համար զայն, ուղտը որոյ դժբաղդ վիճակը մեծ ցաւ մ'է սրտիս իր բազմակից մեր մամուլ, վերջապէս ուղտը որ մը ձեր եղբիւր ուղտը է Դիտին: սակայն վիտանակ ուղտը ստանալու ակա՛նքներն ալ վրայ տուէր է խեղճ: Դիտ ուղտին յանդգնութիւնը պատճէր է ըստ Եզովբոսի, բայց ճաշակի և հաւատարմութեան օրինակ զէմնողան: չէր է ըստ Պրոքէսի: Բարկութիւնն իր չընթերցող այդ ընդամուկ ընթերցողին դէմ, չէ՞ր ծաղրել այդ թիւնը, որ մտադածին յանդգնութիւն մը պատճէրու համար, իրական գեղեցկութիւն մը խանդադէր է: Աւելի վայելուչ չէ՞ր վերջ միջին ուղտը, զոյգ մը եղբիւրով, աւելի չորհալի երկար ականք և կարճ վիզով:

Այլէ, դադարեալները, ըստ մտաւորական վիճակագրութեան, չլիցայի օղակներուն կը մտնեն և իրարու կը յարմարեն: ուղտը յիշելով միտքս ուրիշ կենդանի արարածներ ալ կուզան, որոց գլուխին խիստ լաւ կը վայել եղբիւր, օրինակի համար: Ելլէ: Այո, ըստ կան այդ տեսակ արարածներ, բայց իմ միտքս անբանները պաշտօնաւոր չէ՛ն: Ես, ոչ ալ էլեքու փառաստան ըլլալ: Թէպէտ խոցող անոնցմէ ծաղուծն առաւ, բայց բուն խեղճը մեր մամուլ վրայ է, որ ուղտին նման տղեղ կողմերով: Ես օժտեալ է: Այդ կենդանիին օրինակին հետեւած է թէ և, այսինքն իր գեղեցկութեան համար պէտք եղածն ուղտն է իր Դիտին, որ է ժողովուրդը, սակայն ուղտը չըստանալէ զատ, ունեցածն ալ վրայ առած է ըստ անդամ, ճիշտ ուղտին պարագան, որովհետեւ ժողովուրդը որքան անխելով Դիտ մ'է ըստ ի, իր մամուլն ալ համեմատաբար ծուռ ուռուռ: արարած մ'է, ասով մէկ տեղ, վիզովմէն գիտութեանց բարոյ և չար ծառին կ'երկարէ, ինչպէս ուղտը կ'երկարէ ամեն ծառի, թէ և ամենը կը զաննէ և չեն թողուր ուտել: Հաճեցե՛ք ընենէ, Պրոքէս հետ, կաղաւթ, ուղտին միւս փոքրեկան և բարոյական հանդամները, սիրտի տեսնէր որ նմանողութեան մէջ անյայտ չեն: Նախ ծուռը մտաբերէր, որ ուղտին նին պէս ամեն տեղ և ամեն... մարդու առջև կը իջնի, կը մայր: Հապաբեքանը, որոյ սանձի վերջը չ'էին բաւէր կարծես, երկաթի թելեր ալ անցուցին վերջերս, որովհետեւ... ասով բաւ չճախէ և մարդ չխածնէ, ուղտը ոչ թէ մեր մամուլն, որ չխածնէր: Զմեռն ուղտին ստեղ կ'ատամանայ և անցաւոր գեղ մը կ'ատամանայ, իսկ միւսը տղեղութիւնը կը իջնի տեսնէ թափուում: Անցաւոր գեղ մը չէ՞ր միջին մեր մամուլն ունեցածն ալ, մինչ կուգայ ասան մը ուր քանի մը անունի վէպերու թարգմանութեան կը իջնի իսկ երբ հիննան առնոր, երեւակայն ստեղծարար ուղտը, և ճիշտ մեր մամուլ, վրայ դադարեալ մը ունեցած կը ըստ:

Լուս կանցնիմ համբարութեան մասին, որմէ կ'օգտին անմասնեան տիրաւորարարներ, էլ չէր որ ասոնքնորդ են անոր:

Զարմանալին հոն է որ, մեր մամուլ բարոյական հանգամանքներն ալ ճիշտ ուղտին նման են, տեսած եմ դրական մարդեր որ քան տարի ետեւ իրենց վրէժը լուծած են մէկ... յօդուածով, ինչպէս տեսած եմ ուղտ մը, որ քան տարի առաջ զինքը թշուառ, նոյն մը գլուխէն խոցեւոր քանի մը վայրկեան կ'առնէ: Համբարութիւնն ալ նշանաւոր է մեր մամուլին, խեղճ եղող կենդանիին համբարութեան պէս, որքան փորը քիչ կուգայ, որքան ծաւալ: նոյնքան անդուլ աշխատող մ'է, քայլերուն դանդաղութիւնը հաշտաւոր է թէ և, բայց բեռին ծանրութեան տակ չնայապա չ'իյնած նպատակին կը հասնի: Պրոքէս անանկ համբարած եմ, որ Ստուառ կամ ուղտը դիտմամբ ստեղծած է որ մեր մամուլին վրայ պայծառ դադարեալ մը ունենանք, կամ մեր մամուլը դիտմամբ ստեղծած է, որ ուղտին դժբաղդութեան համեղութիւնը:

Երկուքին ո՞րն է արեւոյ թող ըստ ի իրարու:

ՊՐՈՔԻ:

ՀԵՈՒՄՈՐ

ԱժԱՆԱ ՀԱՎԱՍ

Այլ էք, 9 Յունիս:

Պետական ժողովը նախագահ Պ. Թրիքուրիի և Արդարութեան պաշտօնէր Պ. Ռայիի մէջ համաձայնութիւնը վերահաստատուեցաւ: Ծովային գործոց նախարար Պ. Ռուֆայի հրաժարումը անհրաժեշտ կը կարծուի:

Այլ էք, 9 Յունիս:

Սիւլէյման Տալուտ, Այլ էք, 9 Յունիս: Բերկաւորութիւն և հրկիզութեանց գլխաւոր թերադրիք, որ մահուան դատապարտուած էր պատերազմական Ատեանէն, այս առտու կ'ախուսեցաւ:

Բաթար, 8 Յունիս:

Մալիաօրներու ցեղը, — տեսակ մը ալպանիական ցեղ, որ վերջերս ապստամբեցաւ, — Օսմանեան զօրաց կողմէն բռնուեցաւ և կատարեալպէս զարնուեցաւ: Այս ցեղին գեղականները այրուեցան:

Հափըզ բաշա Շքոտար կըսպասուի տան և հինգ վաշտով:

Շանկաի, 8 Յունիս:

Վերջերս Բէքիի Ֆրանսական դեսպան կարգուող Պ. Թրիքու, այսօր հոս հասաւ:

Չինական ինքզոր պատուիրակ ժէներալ Լիանի—Շանկի հետ խորհրդակցեցաւ:

Սաիկան, 10 Յունիս:

Աւալին զօրօքութիւնը Հանօի հասան, որոյ թիւն է հիմա 1,500 անձ:

Անտոյէ է, թէ Չինաստան պատերազմի պատրաստութիւններ կընէ:

Մոսկովա, 10 Յունիս:

Երէի Չարին կողմէ կողմ զօրահանգէր չընդ էր:

Զօրահանգէրն ետեւ, տեսաւ խառնութիւնը վերջացած ըլլաւով, կայսրն և կայսրուհին Բեթլեղիւրդի վերադարձան:

Գաղաքական չըմաններու մէջ Չարին թագադրութիւնը կը նկատուի իրը հաստատութիւն: Ներքին քաղաքականութեան պահպանողականութեան, և քաղաքին քաղաքականութեան խաղաղականութեան:

(Ուժօժէր ինկլէնայէր)

Բեթլեղիւրդի, 11 Յունիս:

Կայսրն ու կայսրուհին Մոսկովայէն դառնալով Բեթլեղի հասան: Թագադրութեան տօնը լքեցաւ:

Լանտար, 11 Յունիս:

Այս առտուան լրագրիւններուն Ալէքսանդրիայէն հրատարակած մէկ հեռագիրը կը ծանուցանէ, թէ Ն. Բարձրութիւն Խաիքի ու իր նախարարները երէկ իրիկուն յիշեալ քաղաքն հասնի են:

Այլ էք, 10 Յունիս:

Այսօր Եպիփանի և Թեոփիլայ մէջ քաղաքականութեան ընտրութիւնը կատարուեցան կատարեալ կարգով և հանգարտութեամբ: Պ. Գարթալիի վարչի, և Պ. Եօրիւ ետաի Լարիոյի քաղաքականութեան ունեցան:

Ալէքսանդրիա, 12 Յունիս:

Կառավարութիւնը որոշեց կրկին զօրութիւններ զրկել Սուտան, զօրավար Հիքս հաւանականաբար յարձակողական գիրք պիտի բռնէ օգոստոսի մէջ, անձրեւներու եղանակէն ետեւ:

Գահիրէ, 13 Յունիս:

Եգիպտական կառավարութիւնը որոշեց շուտով 3,000 զօրք զրկել: Սուտանի բանակը զօրացնելու համար:

Զօրապետ Հիքս, օգոստոսին պիտի սկսի յարձակողական գործողութեանց:

Մեծ կարգը հրաման զրկած է բոլոր դաւաճող կառավարիչներուն, որ արաքս կարգի ծախքերը առ կախ թողուն, մինչև որ ներկայ տարուան պիտոճէն հաստատուի և կայսերական վաւերքը ընդունի:

Մօնիմիէօր կըսէ թէ, տարածայնութիւն մը կայ, որ Նորին բարձրութիւն Նէրսէս Ս. պատրիարք կրկին որոշած է հրաժարական տալ, իր առողջութիւնը պատճառելով: Նախ, կը յաւանդուի ինչեւ թերթը, Հայքնիք կը ծանուցանէ թէ, Նորին բարձրութիւնը կը պատրաստուի վերահաստատուելու հայցել, երեք ամիս ի վեր Կորինի մէջ բանտարկեալ հայոց համար:

Առջի օր, կըսէ վերոյիշեալ թերթը, Հայոց Սահմանադրութեան 23 երրորդ տարեկարծին առթիւ Ս. Փրկչի եկեղեցւոյ մէջ հանգիստաւոր արտոգրութիւններ կատարուեցան: Եկեղեցական հանդէսէն ետեւ 400 հազիէ բաղկացեալ բազմութեան մը հաջկերով տրուեցաւ, հիւանդանոցի ընդարձակ սրահին մէջ Նորին Բարձրութիւն Ս. Պատրիարքի նախադասութեան տակ: Այս առթիւ Ս. բարձրութիւնը ճառ մը խօսեցաւ, որ բուն ծախսաւորութիւններով ընդունուեցաւ: Ներսէս Սրբազան յայտնեց թէ, Կայսերական դահլիճ պաշտպանութեան ներքին գոտնող խորհրդակցութեան ժողովուրդը կատարեալ ազատութիւն և հանգիստութիւն կը վայելն: Յետոյ Մեծ իրեան Միկայիլ Էֆէնտի խոսակաւ առաջարկեց ի յիշատակ Պեղեան Յարութիւն ամիսայի, որ է հիւնադիր Նէտի—Գուլի Փրկչեան հիւանդանոցին:

Իզմիր 31, Մայիս 1883

Յարգի խորագիր,

Գառնամեայ հրատարակութեան մը վերջը Արշալոյս Արարատեանի դադարումը տեսնելով՝ յետին աստիճանի ցաւած էի:

Սառգիւ մեր անդրանիկ լրագրոյն դադարումէն վերջը Զմիւռնաբնակ ազգային քառանց լրագրի մնացին:

Մինչդեռ Զմիւռնիոյ մէջ միւս հասարակութեանց լրագրիւններ թիւք երթալով կ'աւելնար, մեր մէջ լրագիր մը անստեղծ մնալով կը մնանէր: Այս հակապակերը նկատելով, ոչ թէ միայն դառն կակիծ, այլ մեծ ամօթ կ'զգայի:

Արդարեւ լրագրիւններ թիւք ազգերու յառաջագիւմութեան ջերմաշունչ է: Եթէ կ'ուզենք հասնել թէ ազգ մը լուսաւորութեան շաւղին մէջ, որ աստիճան յառաջ գացած է, պարտինք աւտոր լրագրիւններ թիւք համրել:

Մեր անդրանիկ լրագրոյն դադարումը մեր յետադիմութեան անկերեւ ապացոյցն է:

Յիշենք թէ մեր նախորդները ինչ մեծ զոհողութիւններ ըրին ազգին յառաջագիւմութեան համար, և աշխատինք չ'է թէ անոնցմէ աւելի գործելու, — ներկայ սերունդը այդ կարգը, հեռաւոր այդ կարողութիւնը(1) չ'ունի և չ'ախտ ունենայ, — այլ գէթ նախորդ սերունդին մեղաւորութեան համար, և զոհողութիւններ, եկեղեցիներ, զգրոյցներ, հիւանդանոցներ և լրագրիւններ անվնաս պահելու:

Զմիւռնիոյ Հայհասարակութիւնը Արշալոյս Արարատեանի վերականգնումը ձեռք կը պարտաւորի:

Այդ մասին զձեռք անկեղծօրէն բարեմտեղեկութեամբ կ'ըսենք թէ ամեն պարագայ և ողջամիտ հայու, ամեն լուսաւորութեան բարեկամներու նախապէս պարտաւորութիւնն է ձեր ազգ օգուտ ձեռնարկութեան օգնել թէ բարոյապէս և թէ նիւթապէս:

Հաճեցէք և այլն:

ԴԻՈՐՔ ՊՈՒՊԼԻ

ՏԵՂԱԿԱՆ

Պրանայի Միլերիական նաւատորմը, շարժի օր մեր նաւահանգիստը հասաւ, Բիրքնի հասնելով: Փոխ—ծովաւոր Քրանց, որոյ հրամանատարութեան տակ կը գրաւուի նաւատորմը, իր ստորակարգ պաշտօնատար, նոյնպէս նաւատորմը զրահարաց հրամանատարը երկուշաբթի օր մերեւցան Իզմիրէն Իրօնալի և Տրգէ նաւերով, Պոլիս երթալու համար:

Ի պատիւ Պրանայի նաւատորմի տրուելիք պարահանգէրը, որ ծովաւոր մեկերուն պատճառաւ չարտեցաւ սրտաւած օրը, այսինքն երեքշաբթի, պիտի արուի այս իրիկուն:

Ոստիկանապետ Էմին պէյ պաշտօնէն հանուելով իրեն յաջորդեց Էլքէֆ պէյ:

Նոյնպէս Հասան պէյ Ալայ—Պէյի կարգուեցաւ, և ասիլ իրիկուն բաւական զինուորներով Միրսի գնաց, երեք հազի ձերքակալեց հոն, որք արդէ իրիկ զրկուելով բանտարկուեցան:

Սէփի—Քէօյի մէջ պատահած

(1) Vouloir c'est pouvoir.

վերջին սպանութեան վրայ, Ռէֆօրմ հետեւեալ տեղեկութիւններ կու տայ իր ստոյգ տղրիւրէ: Պօթեալի վրայ յարձակող աւազակները երեք հազի էին, որոց մեծը կը կոչուի Քէլ Հասան: Ասի զինուած է եղեր Մարթինի հրացանով մը, մինչդեռ միւս երկուքը որսի հասարակ հրացաններ կը կրէին:

Գաղամուրէն գէպի Սարինի ուղղուելու են (3 հազարամէթ միւշոց) ուր կեցեր են երեք չորս ժամ սպանելով որ օրը տարածաւոր: Սարինիէն կ'երթան Թրեանտու, հին ճամբան բռնելով, որ կը տեսնուի թիւք հազարամէթ: Հոն հասնելով, նպարաւաճառի մը հրաւեր կը կարգան խանութը բանալ և ուտելիք տալ իրենց: Նպարաւաճառը կամքերնին կը կարգէ: Կշտանայէ ետեւ, մօտակայ աղաւակին մեծին նման մը կը գրեն կամ գրել կուտան 300 ոսկի գումար մը պահանջելու համար, բայց պահալով որ Պօթեալի պէս պիտի բռնեն զինքը, եթէ մերժէ կամ խաբէ զիրենք:

Նամակը հօլիկ մը յանձնուեցաւ տեղը տանելու համար: Հոս վիւն ալ շուտով հնազանդեցաւ նպարաւաճառին պէս: Յետոյ ուղերը հեռացան դո՛ս որտով:

Ճիւղի օգուտ տալովին մարդերէն մին, Այտքի կողմերը Գառնամ Սու ըստած տեղը կը բռնուի: Իր աղբարկաններուն մօտ ապաստանած էր վերք մը խնամուելու համար, զոր չէր խցուի թէ ուր առած էր: Գառնամ և հինգ օսմանեան ոսկի գումար է ըսել, Բիւլլիքի փրկանքներէն հասոյց:

Երէկ առաւօտեան ժամը 3 ին ատենները քարափին վրայ հրեհ ծագելով, 2 որճաբան, 2 լօգան, 1 ծխածխի և 1 միգամախի խանութ այրեցան:

Պրանայի նաւատորմէն ջրահաններ հասնելով, մեծապէս օգնեցին իրական տարածումը արդիւլելու:

Կ'իմանանք թէ, քաղաքի մէջ հրատարակուող Ամալիս և Արմօնիս անուն Գոյն թերթերը անորոշ պայմանաւորաբար դադարումը պատարտուել են երկու օրէ ի վեր:

ԽՄԲԱՐՈՒԹԻԱՆ ԿՈՂՄԷ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Լրագրիւն շարունակող սկսուելէ ետեւ, տպարանական թերթերուն ներկայացուող յեղափարդ պարագաներ վրայ հասնելով, խորագրութիւնն ակամայ տրուելու կը տեսնէ ինք: զինքը, թերթը քանի մը ատենի համար հինգ օրը անդամ մը հրատարակել, վախճանել երեք օրը մէկ անգամ: Յոյս ունի որ մինչև մէկ քանի թիւ հրատարակուել, այդ թերթերուն կը լրացնեն, և դարձեալ տարեկան չընջան հարկը թիւ կը հասցնեն իր բաժանորդաց:

Արշալոյս թերթը կը զանգուարէ իր անդամ Ներսէս և Քէլ Հասան առնուելու հետաքրքրական մէտք մը, զոր հեղինակած է Կ. Ստեփանեան Էֆէնտի: Յոյս ունի, որ ըստ ընդունելութիւն պիտի գտնէ հրատարակութիւնը:

ԱՐՇԱՆՈՅՍ ԸՊԱՐԱՆ